

Міністерство освіти і науки України
Інститут модернізації змісту освіти
IV етап XXXV Всеукраїнської учнівської олімпіади
з української мови та літератури
м. Рівне
2024 рік
Українська мова
9 клас

I. Творча майстерня

Важливість української мови сьогодні – незаперечний факт. І від кожного з нас залежить її майбутнє. Поміркуйте над словами відомої української мовознавиці Катерини Городенської: *«Українці прийдуть до свого українства, якщо усвідомлять себе великим вільнолюбним народом, якщо українська мова стане для них такою самою природною потребою, як повітря і вода, буде мовою повсякденного спілкування на рідній українській землі».*

Напишіть твір-роздум (орієнтовний обсяг: 3,5–4 ст.), міркуючи над цими словами. Як ви розумієте висловлення? Яким ви бачите свій внесок у перемогу українства? Що потрібно зробити, щоб усі, хто проживає в Україні, зрозуміли важливість порушеної проблеми? Використайте у творі та підкресліть і позначте на полях відповідною цифрою такі конструкції: 1) безсполучникові речення з неоднорідними частинами (не менше ніж 2); 2) відокремлені обставини (не менше ніж 2); 3) складнопідрядні речення з послідовною підрядністю та неоднорідною супідрядністю (по одному реченню).

(15 балів)

II. Синтаксичний ринг

Виконайте повний синтаксичний розбір речення (підкресліть члени речення, побудуйте структурну схему, дайте загальну характеристику всій конструкції і компонентам як простим реченням), надпишіть частини мови.

Неможливо бути науковцем, якщо не думати, що знання про світ і сила, яку вони дають, – це невід’ємне надбання цивілізації і що ви використовуєте їх, щоб допомогти поширенню знань, і готові прийняти всі потенційні наслідки (Дж. Р. Оппенгеймер).

(10 балів)

III. Лінгвістичний бліц

Дайте відповіді на питання, дотримуючись чіткості й лаконічності у висловленнях.

1. Утворіть від запропонованих іменників прикметники із суфіксами -ов-, -ев-: *борщ..вий, кварц..вий, спориш..вий, реч..вий, матч..вий, марш..вий, ключ..вий, алич..вий.*
2. Замініть іншомовні слова українськими відповідниками: *стартап, дисонанс, кавер, фотографія, гімн.*
3. Доберіть до кожного із запропонованих емодзі фразеологізм, який би розкривав їхнє значення: 😊 *обличчя, що підморгує*, 😂 *обличчя в сльозах*, 😳 *зашаріле обличчя*, 😬 *благальне обличчя*, 😡 *налякане обличчя.*
4. Складіть 4 складнопідрядних речення з різними видами підрядних частин зі сполучником (сполучним словом) *коли*, визначте вид підрядної частини в кожному з них.
5. Поставте наголос у словах: *отаман, щелепа, заіржавіти, стовідсотковий, ярмарковий.*

(5 балів)

IV. Ерудит

Штучний інтелект назвав найгарніші слова української мови. Як передає «Телеграф», до списку увійшло 10 слів, із-поміж яких такі: *«дякую»* – це слово сповнене щирої вдячності, тепла та поваги до адресата; *«кохання»* – окрилює, надихає та дарує відчуття безмежного щастя, це глибоке та емоційне слово, яке виражає щирість почуттів; *«надія»* – дарує віру в краще майбутнє, єднає людей та дає їм сили йти вперед.

Наведіть 10 слів, які ви вважаєте найгарнішими, аргументуйте за запропонованим зразком.

(5 балів)

V. Тестові завдання

1. Поєднайте виділені фрагменти простих (1–4) і складних (А–Д) речень за подібністю синтаксичного значення. Див. зразок такого поєднання: *коли? завтра ↔ Ми зустрінемося, коли? коли зійде сонце.*

Просте речення	Складне речення
1 Не можна створити нічого, <i>не вкладаючи у твір себе.</i>	А <i>Як сяду при тобі я в час вечірній</i> , багато спогадів тоді встає.
2 Плив корабель, <i>роздираючи хвилі</i> , не день, не годину.	Б Прокидалась край неба зірниця, <i>мов над озером тихим, глибоким лебідь сплескував білим крилом.</i>
3 Скам'яніли погоничі, <i>угледівши мертвеу царівну.</i>	В Нехай на мене, чарівнице мила, промінь твій впаде, <i>бо знов перемогла мене ворожа сила.</i>
4 <i>Під'їжджаючи до Києво-Печерської лаври</i> , ми побачили багато людей.	Г Стане вінцем лиш тоді плетениця тернова, <i>коли вільна людина по волі квітчається терном.</i>

	Д Проводжали їх так, <i>як ото зовсім недавно виряджали своїх новобранців.</i>
--	--

2. НЕМАЄ орфографічних помилок у реченні

А Обабіч степової дороги вітер оббивав пухнасті голівки кульбаби, розкидав невагоме насіння, мов білий лебединний пух.

Б Із-за густих заростів очерету та верболозу чулися пташині голоси: качине крякання, гусяче гелготання та ячання лебедів.

В Абу Амар сидів під стіною, убраний у тонкий перський каптан, білу ляну сорочку, перепоясаний дорогоцінним срібнотканим поясом.

Г Праворуч від воріт бованіло одне-однісіньке дерево з ріденьким листям.

Д Моко – один із популярних тонів для волосся вже кілька сезонів.

3. Редагування НЕ ПОТРЕБУЄ речення

А Твори письменників, які лежали на полицях у бібліотеці, вражали своєю актуальністю.

Б Літературознавці й до сьогодні цікавляться та досліджують творчість Тараса Шевченка.

В З двох будинків евакуювали людей, які знаходилися в аварійному стані.

Г Військові, які перебувають на лінії розмежування, отримали гуманітарну допомогу.

Д Нотаріус засвідчив заповіт, який займається оформленням документів за пільговою ціною.

4. Відновіть початковий зміст речення, заповнивши пропуски

Павло Тичина мав (1) _____ (2) _____ талант, грав на багатьох (3) _____ інструментах. Митець уславився (4) _____ віршів «Соняшні кларнети». П. Тичина – (5) _____ поетичної форми, бо створив унікальний кларнетичний стиль.

А рідкий, музичний, музикантських, збірником, рутинер

Б різножанровий, музикантський, музикознавчих, підручником, консерватор

В різностильовий, музикальний, музичних, зібранням, педант

Г рідкісний, музикальний, музичних, збіркою, новатор

Д різноманітний, музичний, музикальних, монографією, організатор

5. Відновіть початковий зміст речення, заповнивши пропуски

Під час міграції _____ фламінго летить зі швидкістю до _____ кілометрів за годину та подорожує на відстані близько _____ кілометрів, щоб дістатися до нового місця проживання.

- А рожевий, п'ятдесяти дев'яти, чотириста
- Б рожевий, п'ятидесяти дев'яти, чотирьохсот
- В рожевий, п'ятдесяти дев'яти, чотирьохста
- Г рожеве, п'ятидесяти дев'яти, чотирьохсот
- Д рожевий, п'ятдесяти дев'ятьох, чотирьохсот

6. Прочитайте діалог учня з учителем фізики. Знайдіть репліку, яка потребує редагування.

А – Запам'ятайте, будь ласка: завдяки міжмолекулярному притяганням тверді тіла зберігають свою форму, рідина збирається в краплини, клей прилипає до паперу, – пояснював новий матеріал учитель фізики.

Б – А що мені, Віктору Васильовичу, робити з улюбленою чашкою мами, яка вчора розбилася? – глузливо запитав Олексій. – Якщо між молекулами є притягання, то чому уламки не притискаються й посуд не стає цілим?

В – Пояснити, шановний, можна тим, що міжмолекулярне притягання стає помітним тільки на дуже малих відстанях.

Г – Що Ви маєте на увазі?

Д – Коли ми притискаємо уламки чашки один до одного, то через нерівність поверхні на зазначені відстані зближується незначна кількість молекул, а відстань між більшою їх частиною залишається такою, що молекули майже не взаємодіють.

7. Розвиток торгівлі (1), на думку вчених (2), зумовив розквіт реклами. Короткі повідомлення (3), де можна знайти «хліба та видовищ»(4), висікалися на стінах. Наприклад(5), у Помпеї (6), залитій лавою (7), збереглося понад 1500 рекламних звернень на різних носіях: табличках (8), каменях (9), стінах.

Який розділовий знак (цифра позначає наступний знак) є неправильно пояснений.

- А коми 1, 2, 5 – при вставних конструкціях
- Б коми 3, 4 – у складному реченні
- В коми 6, 7 – для відокремлення дієприслівникового звороту
- Г коми 8, 9 – при однорідних членах речення

(10 балів)

VI. Лабораторія редактора

Запишіть нормативні або більш вдалі відповідники до словосполучень:
відкрити істину, відкрити квартиру, відкрити дужки, відкрити книгу, відкрити

обійми, відкрити замок, відкривати карти, відкрити очі, відкрити рот, відкрити пащу, відкрити пляшку.

(5 балів)

Усього: 50 балів